

Доц. д-р Владимир Т. Велинов, дм
Специалист по психиатрия и по съдебна психиатрия, вещно лице СГС
Член на Секцията „Съдебна психиатрия“ при Световната Психиатрична Асоциация
Предишен председател държавна комисия за специалност „Съдебна психиатрия“ МЗ
Предишен началник специализирана клиника за съдебни експертни МУ-София
Предишен председател на Българската Психиатрична Асоциация
Консултант МЦ „Психично здраве Г“, бул. Сливница 200А, тел. 02 8861616 <http://mcpsh.com>
Консултант „Спектра консулт“, София, ул. „Будалеца“ № 23 <http://www.spectracenter.com>
GSM – 359 89 861 9483; e-mail: v.velinov@gmail.com; <https://sites.google.com/site/madforensicw>

ДО
Г-ЖА ПАВЛИНА ПАНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Т У К

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Ек. № 271/51
Дата 02.08.22г.

На № 195/19.07.2022 г.

Уважаема Г-жо Панова,
Уважаеми Конституционни Съдии,

Същественният елемент в Искането за установяване на противоконституционност на чл. 158, ал. 5, изр. трето от Закона здравето е, че в процедурата по настаняване на задължително лечение на лица с психични смущения при форсмажорни обстоятелства, лицето, чието настаняване се иска, както и вещото лице, назначено да даде експертно мнение, може да участват в делото и чрез видеоконференция. Критичният коментар е, че в ЗЗ не се предвижда възможност видеоконференцията да се провежда при изразено писмено съгласие на лицето, в случая пациент и неговия защитник.

Към тази позиция е необходимо да се уточни какво е информирано съгласие и доколко такова съгласие е възможно и приложимо при лица с психични отклонения.

На първо място е вероятно е да се допусне, че лицата с психични разстройства, за които се обсъжда настаняване на задължително лечение, ще

са некритични към състоянието си, няма да разбират болестната същност на преживяванията и поведението си и от тук априорно тяхната възможност да дадат информирано съгласие може да се предположи, че отсъства именно поради заболяването и некритичността им.

Полезно е да се представи накратко съдържанието на категорията информирано съгласие. Изискването каква информация се представя на пациента е конкретизирано в чл. 88 ЗЗ.

По-съществената страна на информираността е доколко пациентът има капацитет (компетентност, годност) да възприеме и осмисли предлаганата информация.

Дали пациентът с психично разстройство, обект на процедура за задължително лечение¹, има годност за пълно и най-вече адекватно разбиране на богатото съдържание на тази информация²? Най-съществената особеност е, че некритичният психиатричен пациент не се преживява като болен, с всички произтичащи от това последствия.

Някои сходни ситуации също е подходящо да бъдат представени.

Когато пациентът с установено психично разстройство е изпаднал в състояние, което представлява пряка и непосредствена опасност за собственото му здраве или живот или за здравето и живота на други лица, спрямо него могат да се прилагат мерки за временно физическо ограничаване (ЗЗ Чл. 150. (1)).

При спешно психиатрично обслужване пациентът следва да е с очевидни признаци за психично разстройство и поведението или състоянието му да представлява пряка и непосредствена опасност за собственото му здраве или живот или за здравето или живота на други лица

¹ Процедурата за настаняване на задължително лечение предполага наличие на реални психични отклонения при пациента и наличие поради заболяването му на опасност за близките му, за околните, за обществото или застрашават сериозно неговото здраве.

² При хирургични интервенции проблемът е решен с решение на комисия по медицинска етика - чл. 89 ал. (3) ЗЗ.

(ЗЗ чл. 153 ал. (1), при което възможностите му да дава адекватно информирано съгласие са negliжирани отново поради „очевидни признаци за психично разстройство“.

В частност задължително лечение се предвижда, когато пациенти с определени болестни разстройства (ЗЗ чл. 146, ал. 1, т. 1 и 2) поради заболяването си могат да извършат престъпление, което представлява опасност за близките им, за околните, за обществото или застрашава сериозно здравето им (ЗЗ чл. 155). Най-съществената страна на това лечение е неговата превантивна същност и гаранции за здравето на пациента и обществения ред.

Най-съществената гаранция за опазване на правата на пациента при разглеждане на съдбата му чрез видеоконферентна връзка, за която той би следвало да е дал писмено информирано съгласие, е един конкретен текст от ЗЗ, отново свързан с наличието/отсъствието на годности/капацитет за това. В процедурата по задължителното лечение има едно много съществено изискване, което еднозначно изяснява компетентността на пациента за даване на информирано съгласие и възможност за пълноценна гаранция на неговите права. Конкретно, в заключението на съдебно психиатричната експертиза вещото лице освен становище дали се налага задължително лечение и ако да - в кое лечебно заведение и при какви условия да се проведе, но и задължение да бъде дадено становище за способността на лицето да изразява информирано съгласие за лечение (ЗЗ чл. 160 ал (3)). С този елемент в заключението на съдебно психиатричната експертиза априорно се определя дали може или не може да се търси информирано съгласие от пациента с всички последващи елементи, вкл. и относно видеоконферентната връзка.

Отделен е въпросът доколко един пациент с психични отклонения, които са обосנוвали разкриване на процедура за задължително лечение, т.е. пациент в недоумение или възприемащ реалността драматично болестно

неадекватно, или с дълбок психичен дефект, в крайна сметка некритичен и опасен за себе си или за околните, изобщо може да бъде субект на информирано съгласие, но този въпрос е извън темата.

И накрая - видеоконферентна връзка не се осъществява инцидентно на момента при откриване на съдебното заседание. Такъв тип участие се уточнява предварително. Ако адвокатът е в съдебната зала, а пациентът в болнично заведение, то би следвало защитникът задължително предварително да е обсъдил с клиента си (пациент) тази възможност (доколкото пациентът е годен да обсъжда).

София, 03.08.2022 г.

Vladimir
Todorov
ПОДПИС: Velinov

Digitally signed by
Vladimir Todorov
Velinov
Date: 2022.08.03
11:14:09 +03'00'